

עַרְךָ מְלִין

לשעורי תורה שבכתב ושבעל פה

למטבעות, מדות, משקלות, משיחות וזמנים

מסודרים על סדר א"ב

עם

לוחות ההשתוות

מאת

ר' חיים יעקב ב"ר צבי שעפטיל וצ"ל

מהדורא בתרא

עם השמטות ותיקונים

— —

ברדיטשוב

ברפוס של חיים יעקב שעפטיל

תרס"ז

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il

בו נרשם באיזה צד מתחיל כל ערך, וכל ערך שנמצא אצלו ציון כזה * יורה שיש לעיין בהשטמות ותיקונים.

גרופיא	32	אמת אצילה	18	אגודל	ב
גריו *	.	אמת הבנין	.	אגוז	.
גרים, (האיטלקי, הקלקי,	11	אמת כלים	.	אגורה	.
של פול) *	.	אמת שהי	.	אגרוף	.
גרמדיא	36	אנבג, אנמל, אנפק	י	אגרמא	.
גרמס *	.	אנפורה, אנפריא	.	אדריב	.
גרף (גרופיא)	.	אסימון *	.	אדרכון	4
גורס	15	אספר	20	אזיזא	.
דינר *	.	אסתירא	.	אוכלה	.
דינר אניגרא	כ	אסתירא צוניתא	.	אונקא, אוקיא	.
דינר אנקא	.	אסתרא	.	אחזיה *	ג
דינר גורדיני *	.	אפה	יא	אטבע דספרי	.
דינר הדריינא פריינא	.	אצבע *	.	איספרגוס	.
דינר זהב *	40	אשישה	22	איסר, איסר האיטלקי *	6
דינר זהב קורדיקוני	כב	אשמורה	.	איסרא, איסתירא *	ד
דינר כסף	.	אשפר	.	איסתרא סרסיא *	ה
דינר סיאנקא	.	בונא	.	איסתרא פשיטא	.
דינר ערבא	.	במדא *	.	איסתרא צוניתא	.
דינר פרשיש	44	בין השמשות	22	איפה *	.
דינר צורי	.	ביצה *	יב	איצטדיא	10
דינר קורדיינא (קורדינאה) *	.	בית בור	24	אמה	1
דינר קיסרנאה	כג	בית לתף	יג	אמה *	12
דנקא *	.	בית סאה	.	אמה בינונית	ח
דרכון (דריאבון)	.	בית פרס	.	אמה גדולה	16
דרהם (דרהם מצרי) דרמא *	.	בית קב	.	אמה גדומה	.
דרוסה	46	בית רובע *	.	אמה גמודה	.
דרכון *	.	בית ריס	.	אמה גרומה	.
דרך יום	.	בקע	.	אמה דידי'	ט
דרכמון *	.	ברוינא	26	אמה מצומצמת	.
הדרים, הדרס	כד	בת	.	אמה עוצבת	.
הין	.	גדול *	.	אמה קטנה	.
המינא	48	גודל *	28	אמה שוחקת	18
הניץ	.	גמד	ס1	אמה של משה	.
ווינר *	כה	גרב *	30	אמה של קדש	.
זהב, זהוב	50	גרה *	.	אמה תביקין	.
זון, זוזא *	כו	גרוגרת	ס1	אמת איש	.

מלא נקב שבעול	מא	כדי שתצא נפשו	לד	זוזא חזורה	כו
מלא פי גדי	.	כדי תפיסה (כדי תפיסת יד)	.	זוזא מכא *	.
מלא רוחב פרסה	82	כז	.	זוז יהודא	64
מלחומא	.	כונה	.	זוז מדינה	.
מנה *	.	כוס	.	זוז פשים	.
מנה אימלקי	מג	כור	.	זין	.
מנה מדינה	86	כותבת (כותבת הגסה)	לד	זיר	כח
מנה צורי	.	כזבא	68	זית	.
מסומים (מסומם, מסמם)	.	ככונם משקה	.	זקוק	.
מעא (מעא) *	.	כבר *	.	זרע חמר	66
מענה	מד	כלה	לה	זרת *	.
מקוה *	.	כנה	.	חבל *	58
משורה	88	כססמא	.	חדש *	.
משמר	מה	כסף *	.	חמר	.
מתקאל *	.	כר	לו	טבע	.
נמלא	90	כרשנה	.	טורגש	.
ניצה	.	כג רוג *	72	טטרטון (טיטרטון)	ל
סאה	.	לומא	74	טמן	.
סאה ארבלית	.	למרא ליטרא *	.	טפה *	.
סאה ירושלמית סאה	מז	ליטרא ציפורי	למ	טרטימר	.
מדברית, סאה ציפורית	.	לימין	.	טרטין	60
סימ, סימ כפול *	.	לקן	.	טרימים	.
סלע *	92	לתך *	78	טריסית (טברית ציפורית)	.
סלע גלילי	ג	מאתים	.	טרפא דאסא	.
סלע טריון	.	מהלך יום	.	טרפעיק (טרפקע) *	.
סלע יהודא	.	מודיא	.	יום *	לא
סלע מדינה	.	מוסמים	.	כברת ארע	62
סלע מהנינית	100	מוזן שתי סעודות	ס	כדי אחוזה	לב
סלע נירונית	.	מטראתא (מטראתא) *	.	כדי אכילת פים	.
סלע סבירינית	.	מכלתא	.	כדי גמיאה (גמיי, גמיעה)	לג
סלע צורי	.	מיל *	.	כדי להעלות ארוכה *	.
ספל	.	מלא אנרוף, מלא אנרוף גדול	מא	כדי לזרוק בעוף *	.
סרימיסין, ע"ע אנרמא	.	מלא הסיט	.	כדי לסוך אבר קמן	.
ערשה	.	מלא העול השרוני	.	כדי מויגת הכוס	.
עובי המרדע	נא	מלא לונמיו	.	כדי סכת קמן	66
עוד עדיין	102	מלא מענה	.	כדי עבודה	.
עוכלא *	.	מלא מקדה	.	כדי שבע *	.

מפתח

נב	עונה	ס	קב נהרדעא	סד	ריבעא
.	עמר	.	קישית	.	רימל
106	ענבה	.	קונטרונק, קונטריק קונטרים	128	רים
נד	עריבה	.	קוסטיו	סה	רמון
.	עשיון	.	קופה	130	שבוע שבע
.	עת	.	קורט	סי	שבת
.	פול	.	קורטב, קורטיב	.	שיריים שירים
.	פול הרבן	120	קייסא	132	שליש שלש *
.	פולס, פולסא	.	קימעא	.	שמין
104	פולר	סא	קינטר	.	שמינית
.	פונדיון	.	קיסטא	.	שמינית סברנית
נה	פונדיון האיטלקי *	.	קלבון	סו	שמנון
110	פוסקא	.	קמין	.	שמציה
.	פיסתא	.	קנה, קנה המדה	.	שנה
.	פורה	.	קנטינה, קנטר	.	שעה
.	פושכא	.	קאוסטבן	134	שעורה
.	פילס	.	קסט, קסטא קסיט, קסתא	.	שעל
.	פיסקא פיתקא	122	קפיזא	.	שערה
.	פסיעה	.	קפל	.	שפופרת הנד
112	פעניג	.	קרדיונטס	סח	שקל *
.	פרומא, פרומה *	סב	קרמ	סמ	צורגש
114	פרומט	.	קשיטה	.	תומן תומנתא
.	פריטי	.	קשיתא	.	תורמוס *
.	פרס	124	קשר גודל	138	תחום שבת
נח	פרסה	סג	רביע	.	תלם של פתיה
.	פרסה	.	רביעית *	ע	תמונתא, תמנייתא
.	פשיטא	126	רבע רבעא	.	תקל
נמ	פשך	.	רבעת	.	תרווד
.	צמד	סד	רגיא	.	תרמא, תרמיא
118	צעד	.	רגע	140	תרטימר
.	קב	.	רובע	.	תרמים
.	קב סברני	.	רוז ספא	.	תרכב *
ס	קב מלונגנאה	.	רוחב הסיט	.	

ביאור ראשי התיבות הבלתי רגילים כל כך.

אדר אלה דברים רבה.

ב"א בית אפרים, בג"ד באראן גינצבורג, דוד, במו"ג במשנה ונמרא.

נס"מ גאוני מורה ומערב, ג"פ גדול (או גראשין) פולנש, ג"ר גדול (או גראשין) ריינש, ג"ש גרעין שעורה, גש"ח גרעין של חרוב.

דבכ"ע דבכמה ערכין, דה"ר דרכי הוראה, דו"ד דור ודור, דין ודברים, ד"ו דינר זהב, ד"ח דברי חסודות, ד"כ דינר כסף, דמ"א דמשקל אליעזר.

ה"ג הלכות גדולות, הנהרש"ז הוא הגאון ארמור מלאדי בעל שו"ע הרב, הנרח"ב הג"ר ר' חיים ברלין, הח"ג החכם גראמץ, הח"ל החכם לאוו בספרי המלים התרגומים והתלמודים שלו, הח"צ החכם צינץ, במאמרו על המטבעות בספרו Zur gesch. und Liter. החצ"מ החכם צוקערמאן בספריו: איבער תלמודישע מינצען אונד געוויכטע, ברסלאו 1862, דאס יודישע מאאסיסמעם, ברסלאו 1867, החת"צ"פ החכם הרצפלד בספרו מעמראלאג' פאראוינטערזוכ', הח"ק החכם קאהוט בערוך השלם שלו.

זו"ט זמן ומקום, ז"פ זהב פולנש, ז"ר זהב ריינש.

חא"ש חידושי אנשי שם, ח"ד חסדי דוד, חה"ל"ש חכמי הלשון, חוח"ש חוט השני (פי' צ"ו), ח"ג חק נתן, חפה"א חתימת פי האמה.

יג"ת יגדיל תורה, יש"ש ים של שלמה

כג"כ כתב גם כן, כ"פ כרתי ופלתי, כח"י כנסת חכמי ישראל, ככ"א כי כן איתא, כפ"פ כפתור ופרת, וכ"מ שלא נזכר שם הפרק כונתי לפרק מ"ו, והדפים הנרשמים הם ע"פ דפוס ברלין.

ל"ק לאוו וקאהוט, ל"י לשון יון, ל"ז לזר לשון יון ורומי, ל"ם לשון סורית, ל"ע לשון עברי או לשון ערבי, ל"ד לשון רומי.

מ"ו מקום וזמן, מ"ט מקוה מהרה, מלס"א מלה סורית וארמית, מל"פ מלה פרסית, מ"מ מגיד משנה? מנ"ו מנ"י וב' מע"ר מעשה רב, מ"צ מעיל צדקה, מרכה"ש מרכבת המשנה, מ"ק מטבעות קטנות.

נו"ג נושא ונותן.

ס"ט ספרי ומדרש, סע"א ספר עמודי אור, ספר עמודי אש.

עה"ש ערוך השלם, ע"ז ערך זה, ע"ע עיין ערך.

פ"ו פסיקתא זוטרתא, פ"מ פרי מגדים, פני משה, פ"ש פי שנים.

צ"פ צאלל פארזוי, צצה"ח צמח צדק החדש.

ק"ג קרבן נתנאל.

רא"א ר' אברהם יחזקאל ארלאוואראו, רבב"ח רבינו בחיי, ריא"ג ר' יונה אבן ננאח, ר' יצחק אבן גאון, (מאה שערים), רי"ע ר' יוסף עקנין, במאמרו על המדות והמשקלות, נדפס כננוי נסתרות ח"ג.

שהמ"ס שם המספר, ש"ח שבע חכמות, שפתי חכמים.

תד"א תנא דבי אליהו, תוא"ש תוספת אנשי שם, ת"י תפארת יעקב, תפארת ישראל, תרגום יונתן, תרגום ירושלמי, תפי"ע תפארת יעקב, תפי"ש תפארת ישראל.

קרית ספר

רשימת רוב הספרים והמופרים אשר אנכי נו"ג בדבריהם, וציוני רוב הערכים אשר בא בהם (או בהערות וההש"ת השייכים להם) המו"מ.

- אגרת הטיו"ל : זון.
אהבת ציון : שקל.
אהל משה : גרונרת. מקוה.
אוה"ש, ב"ז : כברת ארץ.
אוה"ש הכללי, זב"ב : איצטדיא. כברת ארץ.
פרסה. שעה.
אוה"ש, פירסט : כברת ארץ.
אור זרוע, : ביצה. סימ. סלע.
אור ישראל, : איסתירא.
אפריון שלמה : איסתירא. גדול. דרכמון. סלע.
עמרי. שעה.
ארחות חיים : נרה. וויגרי. עמר.
אשתדלות : דינר.
ב"ח : דינר. חדש. מיל. פסיעה.
ביאורי המהרש"א : פסיעה. סאה.
ביאורי חר"ם לפ"ז : קלבון.
בית אברהם : אמה ב.
בית דוד : אמה ב. דרכמון.
בית הלל : זרת.
בית יוסף : אמה ב. עמר.
בן הימין : גרים.
בן יוחאי : זרת.
גלות עלות : רסון.
גליון הש"ס : כבר.
גן המלך : הדש.
דבר הלכה : סלע.
דברי חמודות : גדול. דרכמון. זהב. זון. סלע.
דברי מלביאל : זרת. מקוה. קפיוא.
דגור מרבבה (ונובי"ז) : לטרא. מלא לונמיו.
דורש לציון : פרוטה.
דמשק ארבעור : גרונרת.
דרישה : גדול. גרים.
דרכי הוראה : אחיוה. איסר. אמה ב. אמה בינונית.
אמה גדולה. אמה נדומה. אמה נסודה. אמה נדומה. אמה דירי. אמה מצומצמת. אמה של סדש. אמת הבנין. אמת שחי. אצבע. ביצה.
- גודל. גרים. דינר. זהב. זון יהודא. זרת. טפה. כדי
אכילת פרס. כיוזבא. לג. מלא לונמיו. מנה. מנה
איטלקי. משורה. ערשה. עמר. פול. פסיעה. פשך.
קשיתא. קשר. גודל. ריטל. רסון. שעה.
דרך תמים : עוכלא.
האשכול : גודל.
הגהות אשרי : עוכלא.
הגהות הנרי"ב (ור"צ) : אמה א. דינר. זון. קב
מלונגאה.
הגהות הרד"ל : עמר.
הגהות דרש"ש : איסר. איסתירא. איפה. נרף.
כדי אחיוה. טרפעיק. כלה. סלע
מדינה. עמר. פונדיון האיטלקי.
הגהות ס' המנהגים למרי"ט : וויגרי. פשיטא.
הגהות רא"ג : סימ. פונדיון האיטלקי.
הגהות רב"פ : זון.
הגר"א : אנוה. גרונרת. זהב. לג. מיל. מנה איטלקי.
סלע. עוכי הסרדע. פשך.
החהרצ"פ : אמה ב. אצבע. נרה. טפה. כברת ארץ.
כבר. לג. לטרא. לקן. מנה. עמר.
הח"ל : הין. צעד. ריטל. קרמ.
הח"צ : לג. מנה. סלע. שקל.
החצ"מ : אמת שחי. טרטימר. קסמ.
הלכות גדולות : אמה מצומצמת. דינר ערבא.
קפיוא.
העימור : אמה א. זרת. כסף. לג. פשיטא.
העמק שא"לה : אמה א. קשר. גודל.
הרב הנרש"ז : גדול.
התרומה : אמה ב.
והזהיר : כסף.
זכרון לראשונים : דינר ערבא. מנה.
זכר יהוסף : רבעת.
זכרנו להיים : ביצה.
הא"ש : נרה. וויגרי.
הוה"ש : ביצה. וויגרי. זון יהודא. טרטימר. לג. לטרא.
סלע. סלע גלילי. ערשה. עוכלא. קורטב. רביעית. שליש.

- הו"י : זקוק. לטרא. פשיטא.
 חזקוני : לטרא.
 חידושי הרז"ה : איסר. גרים, לטרא. ערשה. ענבת.
 פרוטה.
 חכמת אדם : קשר גודל.
 חלוקה מנהגים : כסף.
 חמדת צבי : הין.
 חנוך : כותבת. מלא לונגמו.
 חק יעקב : מיל.
 חתם סופר : איפה. כדי אכילת פרס. עוכלא.
 מור : סלע.
 יד דוד : גרמדיא.
 ידי משה : אמת שחי
 יוסיפון : מנה.
 ירושלמי : אנרמא. גודל. דינר קורדינא. כדי מוינת
 הכוס. כדי שבע. כוס. כסף. לטרא. לקן.
 מנה. פרוטה. קב טברני. דיטל. שיריים. שמינית
 טברנית.
 כה"ג (החדש) : איסתירא.
 כה"י : זית. הין.
 כל בו : ווינר. לטרא. מנה. סאה. סלע. עמר.
 כו"פ : גרים.
 כפו"פ : אספר. דינר ערבא. טורנש. ככרת ארץ.
 כדי שבע. כלה. סלע. פרוטה. עמר. קרט.
 כתב סופר : חדש.
 רבוש (ועמ"ז) : מיל. עמר.
 לוח המדות לרש"ק : לטרא.
 לחם משנה : סעא.
 מאה שערים לריא"ג : איסתירא. לטרא.
 מאורי אור : רבעת.
 מאירי : איפה. גרונרת. סיט. רבע.
 מבאר לדה"י : דרכון.
 מגיד משנה : בטרא. נרף. כותבת. סיט.
 מגדל עוז להג' יעבץ : סוף השרת
 מגן אברהם : חדש. מיל. פסיעה. פשיטא.
 מדרש אנדה : אמת איש. זהב.
 מדרש רבה : אמה גדומה. גודל. זון. כסף. עמר.
 מהר"י בן מ"צ : בית רובע. גרב.
 אהר"י ברונא : שעורה.
 מהר"ו : לטרא.
 מהר"ם אלגזי : סלע.
 מהר"ר : גרונרת. זהב. סלע. עמר.
 מהר"ם מרוט"ב : זון. לטרא.
 מהרש"א : בית כור. כדי שבע. כסף. קנת.
 מחזור ויטרי : סלע.
 מחצית השקל : גרים.
 מלאכת שלמה : אמה ב. בית רובע. זון. כסף. מנה.
 מנה איטלקי. סיט. רביעית
 מנהיג : עמר.
 מנחת יהודא : דינר. טורנש. סלע.
 מכילתא : דרך יום.
 מסכנות נפתלי : קורטב.
 מעדני יו"ם : מיל.
 מעיני החכמה : שקל.
 מעריך : סלע טריון.
 מקוה טהרה : ביצה. בת. זרת.
 מראה הפנים : עונה.
 מרכהמיש : דינר ערבא. זון. לטרא.
 משמרת הבית : זית.
 משנה אחרונה : גרף.
 משנת דר"א : מיל.
 מתנת כהונה : זון.
 נחל אשכול : דינר ערבא.
 נחלת שבעה : ווינר. זהב.
 נקה"כ : איסר. איסתירא.
 סדור מנהגים : גודל.
 סדרי טהרה : גרים.
 סמ"ג : מיל.
 סמ"ע : גודל.
 ספר החיים : זון.
 ספר הפרנס : סלע.
 ספר השרשים לריא"ג : בת. גרה. דרתם. דינר
 ערבא. זון. מנה.
 עוללות צבי : גרים.
 עיטור סופרים : גודל.
 עמודי אור : זרת.

- עמודי אש : כרי שבע. פשיטא. קשר גדול.
 ערוך : אמה גדומה, אספר. פונדיון. קפיוא.
 ערוך השלם : אנרמא. אדריב. אספר. גרים. דנקא.
 הין. הסינא. הניץ. מנה. סעה. סיט.
 סלע. פרוטט. קורטב. קרט. ריטל רבעת.
 ערוך לנר : כדי אחיזה. תורמוס.
 ערוך מלין לרש"ל רפ"פ : אספר.
 פחד יצחק : דנקא. עמר. רביעית.
 פיהמ"ש להר"ם (ויד החוקה) : איסר. אמה
 א. אמה ב. אמה מצומצמת. אצבע.
 ביצה. גרונרת. טרטימר. לטרא. לג. סיט. כותבת.
 כסף. סיט. עמר. פונדיון האיטלקי. קורטב. רבע. ריטל.
 פירוש ר"ח : לוסא. קפיוא.
 פני יהושע : זוז.
 פני משה : זוז יהודא. פרוטה.
 פסיקתא זוטרתא : כסף. שקל.
 פרי האדמה : דרהם.
 פרי הדש : סיט.
 צמח צדק (החדש) : איסר. איסתירא. גדול. דרהם.
 דרכמן. סלע. פונדיון. רמון.
 שפופרת הנוד. שקל. תורמוס.
 קהלת יצחק : איסתירא.
 קרבן אהרן : זרע חמר. כדי אכילת פרס.
 קרבן נתנאל : דינר. טרפעיק.
 ראב"ע : אמה ב. אמת איש. גרה.
 ראה"ק : אספר. זרת. כוס. סאה. קנה. ריס.
 רא"ם (וס' יראים) : יום. מיל. משורה. סלע. עמר.
 רא"ם לפידות : מיל. רגע. ריס.
 רא"ש : כרשינה. מלא מקדה. סלע.
 רביד הזהב : זרת. בכדי אכילת פרס. למרא. רביעית.
 רב"ם : אנרמא. בקע. טבע. כססטא. פולס.
 רדב"ז : לטרא.
 רד"ק : ריס.
 רה"ג : סיט. פרוטה.
 רוקח : זוז. סלע. פשיטא.
 ריא"ז : אצבע. סלע.
 ריב"ש : סלע.
 רי"ם (בהגהות להלכות פסוקות) : עמר.
- רימ"ע (ביגדיל תורה) : דינר זהב. עמר.
 רי"ע : דינר ערבא. דרהם. זוז. מפת. לכ. סאת.
 רי"ף : אמה מצומצמת. דינר ערבא. לג.
 רלכ"ח : עמר.
 רמ"א : זהב.
 רמב"ן : דנקא. סלע.
 ר"ן : אמה ב.
 ר"ש : זוז. כרשינה. מנה. מנה איטלקי.
 רשב"א : זרת. לטרא.
 רשב"ם : נמד. טעא.
 רש"י : איסתירא. איסתרא סרסיא. אמהא. אמת הבנין.
 אמת שהי. אישישה. גרב. גרונרת. גרף. דינר.
 זהב. טורנש. כסף. מעא. סלע. קנה. רבע. רבעת.
 רש"פ : אמה ב. זרת. סנה. פרס.
 ר"ת (וספר הישר) : איסתירא. מלא לונמיו. שקל.
 שאלתות דרי"א : אמה א. אמה מצומצמת.
 שבע הכמות : לטרא ציפורי. קב טבריני.
 שדי חמד : אצבע. ביצה.
 שה"ג למשער ארי' : משורת.
 שהיק : כותבת.
 שלחן המהר : סלע.
 שו"ע הרב הג' הרש"ן : משמר. פסיעה.
 שורת גמז' : איסיון. דינר. לג. סלע. עמר.
 שורת רמ"ע : אמת איש.
 ש"ך : חדש. סלע. עמר.
 שכל טוב : אמה ב. דינר ערבא. זוז. קשיפה.
 שיעורי מצות. אמה ב. אספר. לטרא. עמר.
 שמ"ק : איסתרא סרסיא. אמה א. בית כור. דנקא.
 משורה. ריס.
 שער חדש : אמה א.
 שפת אמת : קפיוא.
 שפתי חכמים : משמר.
 תבואת ארץ : ככרת ארץ.
 תבואת שור : שקל.
 תוי"ט : אנו. איסתירא. דרכמן. זוז. זית. טרפעיק.
 יום. כדי אכילת פרס. כרשינה.
 תוס' (פכקי תוס' ות"י) : איסתירא. גרונרת. דינר.
 כדי אחיזה. רבעת. רובע.

קרית ספר

תפארת ישראל : נרונרת. זון. זרע חמר. טרפעיק.
 מלא מקדת. כלא פי גרי. מנה.
 סיט. סלע נירונית. ערשה. פונדיון האיטלקי. פשן.
 רבון. שיריים.
 תרגום (אונקלוס, יונתן, ירושלמי, רב יוסף, ות"ש):
 איסתירא. אדרכון. גודל. גרמדיא. זון.
 כסף. מנה. שבת.
 תרומת הדשן : וינר. כותבת. פשיטא
 תשבי : דינר.
 תשב"ץ : לטרא. מקוה. סלע. עמר.

תוס' איש: זון.
 תוס' חדשים : אמה קרט.
 תוספתא : גודל. זרת. שפופרת הנוד.
 תועפות ראם : איסתירא. מיל.
 תורה תמימה : עמר.
 תורת האדם : דנקא.
 תורת חסד : כרי אכילת פרס.
 תורתן של ראשונים : ביצה.
 תניא : לנ.
 תנחומא : סאה.
 תפארת יעקב : זון.

הסכמת הגאון ר"ח ברלין זצ"ל

עורי מעם ה' . א' לסדר ונרצה לו , ה' אדר שני , מרבין בו שמחה לפ"ק .
 ברכה מרובה, ורוב טובה, לדגול מרבבה ודגלו עלי אהבה, כבוד זה ירדני
 וזה רעי, כחותם על לבי ועל זרועי, הרב הגדול החריף ובקי בחדרי תורה, עיניו כיונים
 לקלוע אל השערה, יקר מפנינים ומשנתו סדורה, רב פעלים ופאר הלולים, כיש"ת מוהר"ר
 יעקב שעפטיל הי"ו . יברכהו ה' וישמרהו, וכענה רצון יעשרהו, סלה .
 אורו עיני בקבלת ספרו הנחמד ערך מלין, וברכתי עליו ברכת הנהנין, וברוך שחלק מהבמתו ליראיו. אשריו ואשרי חלקו,
 שזכה להוציא לאור עולם מחברת טובה ונכונה ומהודרת כון, במקצע מיוחד אשר עוד לא עובד בה כמעט, וכל שרי התורה עצרו
 במלין להשקיע דעתם בענין זה, זולת מעט מעט ועיר שם ועיר שם. ובתרי"ה ש' וכה לבוד כל זה, בתנופת שלש עשרה נפה .
 וסידרם בסדר נבין ומפואר נחמד למראה ומזב להשכיל . ועד עולם יהי ספרו הנחמד הזה עולה על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן,
 בהגיעם לעינינו כאלה, בשמו יקראוהו להתענג במאמריו, ולהאיר עיניהם על ידו. ורואה אנכי את סיועתא דשמיא שהי' לו בזה,
 וחבלים נפלו לו בנעימים, בעזרתו ית"ש. ותשואות חן חן לו, בעד אשר כבדני בו, ובמה אברכהו, — ימלא ה' כל משאלותיו
 לטובה, ואורך ימים, שנות חיים נעימים ויסיפו לו ממרומים . וכאשר וכה להאיר עיני הכמים במקצוע זה, בן יזכהו העליון, להוסיף
 לקח טוב, בכל מקצועות שבתורה, ויפוצו מעינותיו חוצה, ויגדל שמו וזכרו לתהלה ולתפארת בקרב ישראל, ועיניו תחוינה בבנין
 אריאל, כאשר לבנו שואל, וכברבת ידירו, מיקירו ומכבדו, רצון אהבה, בותירה חבה, מלב ונפש חפצת, המצפה לישועה.

חיים ברלין החופק והגליל